

Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research, Vol. 7, Issue 2, 2023, 328-345

Bölge Tanıtımına Coğrafi İşaretli Yemeklerin Katkısı: Ege Bölgesine Ait Köfteler

Seren KAVAS, Turgay BUCAK

BÖLGE TANITIMINA COĞRAFİ İŞARETLİ YEMEKLERİN KATKISI: EGE BÖLGESİNE AİT KÖFTELER

Contribution of Geographical Indication Foods to The Promotion of The Region: Meatballs From The Aegean Region

ⁱ Seren KAVAS

ⁱⁱ Turgay BUCAK

ÖZET

Coğrafi işaretleme; yöreyle kuvvetli bağı bulunan ürünleri koruyabilmek, gelecek nesillere aktarabilmek ve bu ürünleri pazarlayabilmek adına ürünün kimliği niteliğinde sayılan ve ürünün kalitesini garanti eden uygulama olarak da ifade edilmektedir. Son yıllarda destinasyonların gastronomik kimlik kazanma süreçlerinde yöresel ürün ve değerlerini ön plana çıkardığı ve gastronomik ürünleri ile markalaşma çabası içerisinde olduğu görülmektedir. Coğrafi işaret tescilli ürünlerinin tanıtım faaliyetlerini yeterli düzeyde gerçekleştirmiş olan bölgeler veya şehirler ürünleri ile gastronomik anlamda özdeşleşmektedir. Bu tanıtım faaliyetlerine yeteri önem ve özeni göstermemiş destinasyonlarda ise tescillenen ürünler bilinirlik yönünden daha geri planda kalmaktadır. Temmuz 2023 itibarıyla Türkiye genelinde 48 (adet) Ege bölgesinde ise 13 (adet) coğrafi işaret tescilli köfte bulunmaktadır. Çalışmanın amacı Ege Bölgesindeki coğrafi işaret tescilli köftelerin, bölge tanıtımına katkısı ve coğrafi işaretli ürünün tescil edilmesinin tescil sonrasında nasıl bir etki yarattığının araştırılmasıdır. Araştırma coğrafi işaret tescilli köfte/ köfteli yemekleri tescil ettiren kurum ve kuruluşlarda konu ile yakından ilgilenmiş yetkili personel ve sürece akademik bilgileriyle katkıda bulunmuş uzman kişiler ile önceden belirlenmiş olan sorular (yarı yapılandırılmış görüşme) kullanılarak, yüz yüze görüşme yapılmıştır. Elde edilmiş olan veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, coğrafi işaret tescilli köfte/ köfteli yemeklerin bölge tanıtımına yeteri katkıyı sağlayamadığı ve coğrafi işaret tescilinin köftenin bilinirliğine/ tanınırlığına belirgin etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bölge Tanıtımı, Coğrafi İşaret, Köfte, Ege Bölgesi

ABSTRACT

Geographical indication; It is also expressed as an application that is considered as the identity of the product and guarantees the quality of the product in order to protect the products that have a strong connection with the region, to transfer them to future generations and to market these products. In recent years, it has been seen that destinations have brought local products and values to the forefront in the process of gaining gastronomic identity and are in an effort to become a brand with their gastronomic products. Regions or cities that have adequately carried out promotional activities for their geographical indication registered products are identified with their products in a gastronomic sense. In destinations that have not given enough importance and care to these promotional activities, the indicated products remain in the background in terms of awareness. As of July 2023, there are 48 (pieces) in Turkey and 13 (pieces) geographical indication registered meatballs in the Aegean region. The aim of the study is to investigate the contribution of the geographically indicated meatballs in the Aegean Region to the promotion of the region and the effect of the indication of the geographically indicated product after the registration. The research was conducted face-to-face using pre-determined questions (semi-structured interview) with authorized personnel who were closely interested in the subject and experts who contributed to the process with their academic knowledge in institutions and organizations that registered meatballs/meatball dishes with geographical indications. The obtained data were analyzed using the content analysis method. As a result of the research, it was concluded that the geographical indication registered meatballs/meatball dishes could not contribute enough to the promotion of the region and the geographical indication registration did not have a significant effect on the awareness/recognition of the meatballs.

Keywords: Region Description, Geographical Indication, Meatballs, Aegean Region

Journal of Gastronomy and
Travel Research

GASTROIA

Received 14.12.2022

Accepted 16.09.2023

ⁱ serenkavas@gmail.com

ⁱⁱ turgay.bucak@deu.edu.tr

10.32958/gastoria.1347876

GİRİŞ

Türkiye’de coğrafi işaret ile tescil edilmiş ürünlerin büyük çoğunluğunu çeşitli gıda kategorileri ile yemekler ve çorbalar kategorisi oluşturmaktadır. Doğala ve yerele olan özlemin artmasıyla birlikte yerel ürünleri içeren yemeklere olan ilgi daha fazla artmış ve şehirler geleneksel yemekleri ile ön plana çıkabilmek adına geleneksel yemeklerini tescil ile koruma altına alıp marka değeri katmayı hedeflemektedirler (Doğanlı, 2020: 527).

Türk mutfağında et yemekleri son derece sevilmekte ve tüm bölge mutfaklarında çeşitli şekillerde yer almaktadır. Öyle ki Türk mutfağı denildiğinde akla ilk gelen et yemekleri arasında kebab, yahni, çevirme, köfte ve külbastı yer almaktadır (Karakuş, Ceyhun ve Şanlıer, 2015: 62). Türkiye’de coğrafi işaret tescili almış içeriğinde et bulunan birçok yemek bulunmaktadır. Coğrafi işaret tescili almış birçok köfte ve köfteli yemekte bulunmaktadır. Et ve Süt Kurumu (2022) faaliyet raporunda 2022 yılında toplam 1.079.057,50 kg köfte üretimi gerçekleştirildiği bilgisi yer almaktadır.

Türkiye’de 48 adet Ege bölgesinde ise toplam 13 adet coğrafi işaret tescili almış köfte ve köfteli yemek bulunmaktadır. Ege bölgesinde yaygın görüşün aksine zeytinyağlı sebze ve ot yemeklerinin yanı sıra et ürünlerinin de bu bölge mutfağında sevilerek tüketildiği ve bu kapsamda köftelerinde bu bölge mutfağında gerek gündelik beslenmede gerekse özel gün yemeklerinde tüketildiği görülmektedir. Ancak coğrafi işaret tescilli köftelerin yeterince tanınmadığı ve bu sebeple bölge tanıtımına yeteri katkıyı sağlayamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Tescilli köftelerin tanıtım faaliyetlerinin artması halinde yalnızca ilgili destinasyona değil aynı zamanda bölge ve ülke gastronomisinin gelişimine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Coğrafi İşaret Kavramı

Coğrafi işaret “genel itibariyle belli bir üne kavuşmuş, belirgin bir niteliği olan, ünü veya sahip olduğu belirgin özellikleri bir yöre, alan, bölge veya ülke ile bütünleşmiş ürünü gösteren işarettir” (Türkpatent, 2023). Coğrafi işaret uygulaması tüketici nezdinde önemli ve itibar kazanmış ürünlerin etiketleridir (Demirer, 2010: 35). Coğrafi işaretli ürünler bütünleştiği coğrafi alan ile aralarında kuvvetli bir bağ olan ürünlerdir (Kılıç, 2021: 3). Öyle ki bazı ürünler buldukları yörenin isimleri ile adlandırılmaktadır. Kastamonu Taş Köprü Sarımsağı, Bayramiç Beyazı, Ezine Peyniri, Ayvalık Zeytinyağı, Malatya Kayısı gibi ürünler yetiştirildikleri bölge ile adlandırılmış coğrafi işaretli ürünlere örnektir (Doğan, 2015: 60-61). Coğrafi işaret bir bakıma coğrafyanın ürettiği en iyi ve kaliteli ürün olarak da belirtilmektedir (Tekelioğlu, 2019: 146).

Yöresel ürünlerin değerini arttıran, katma değerinin maksimize edilmesinde önemli bir araç olan coğrafi işaret uygulaması ürüne ve yöreye ekonomik değer katmaktadır (Suna ve Uçuk, 2018: 101). Coğrafi işaret bir bölgeye özgü oluşu, o bölgenin doğal fiziki koşullarından beslenmiş olması dışında o bölgenin kültüründen gelen bilgi, deneyim, gelenek ve göreneklerinden de beslenmektedir. Bu özelliğiyle coğrafi işaretler kültürel miras ve gelenekseli korumayı hedefleyen bir sistem olmakla birlikte üreticiyi ve üreticinin ürettiği tohumu, suyu, toprağı kısacası tüm fiziki unsurları koruyup sürdürülebilirliğinin sağlanmasını hedefleyen bir sistemdir (Alyakut, 2016: 678). Genel itibariyle coğrafi işaret uygulamasının ürünleri her anlamda ileriye taşıdığı belirtilmiştir (Stoll, 1999: 14-18).

Bölge Tanıtımına Coğrafi İşaretli Yemeklerin Katkısı: Ege Bölgesine Ait Köfteler

Seren KAVAS, Turgay BUCAK

Ege Bölgesi Coğrafi İşaret Tescilli Gıda Ürünleri ve Yemekler

Türkiye’de en çok coğrafi işaret tesciline sahip bölgeler arasında 3. sırada olan Ege Bölgesi bir dönem en çok coğrafi işaretli ürüne sahip olan bölgeler arasında 1. sırada yer almaktaydı (Çalışkan ve Koç, 2012: 28). Temmuz 2023 itibarıyla Ege bölgesinde (132 adet) coğrafi işaret tescilli gıda ürünü bulunmaktadır. Ege bölgesinde en çok tescilli gıda ürününe sahip il (30 adet) gıda ürünü ile İzmir ve ardından 2. sırada (23 adet) gıda ürünü ile Afyonkarahisar’dır. En az coğrafi işaret tescilli gıda ürününe sahip il ise (5 adet) ürün ile Uşak ilidir. Diğer illerde ise; Manisa’da (19 adet), Aydın’da (17 adet), Muğla’da (15 adet) Kütahya’da (13 adet) ve Denizli’de (10 adet) coğrafi işaret tescilli gıda ürünü bulunmaktadır. Ege bölgesi coğrafi işaretli gıda ürünleri incelendiğinde göze çarpan bazı farklılıklar bulunmaktadır. Ege bölgesi Kıyı Ege illeri ve İç Ege illeri olmak üzere ikiye ayrılmakta ve bu durum coğrafi işaretli ürün çeşitliliğini doğrudan etkilemektedir. Kıyı Ege illerinde tarım ürünleri, bal ve bitkisel yağlar ön plana çıkarken İç Ege illerinde hamur işleri, tatlılar ve hayvansal ürünler ön plana çıkmaktadır. Zengin gıda ürünü çeşitliliğine sahip Ege bölgesine ait yemekler Tablo 1’de listelenmektedir.

Tablo 1. Ege Bölgesi Coğrafi İşaret Tescilli Yemekler

<i>İl</i>	<i>Coğrafi İşaretli Yemeğin Adı</i>	<i>Menşe Adı</i>	<i>Mahreç İşareti</i>
Afyonkarahisar	Afyon Kebabı		X
	Afyon Patlıcanlı Böreği		X
	Afyon Velense Hamur Aşısı		X
	Afyon İlibada Sarması		X
	Afyonkarahisar Göce Köftesi		X
	Afyonkarahisar Mercimekli Pilav		X
	Afyonkarahisar Çullama Köfte		X
	Dinar Taptama Köfte		X
	Bolvadin Fırın Eti		X
	Bolvadin Mantısı		X
	Emirdağ Dolgulu Köftesi		X
	Sandıklı Alacaşısı		X
	Emirdağ Güveci		X
	Sandıklı Kapama Yemeği		X
	İscehisar Mermer Kebabı		X
	Sandıklı Saç Eti		X
	Şuhut Keşkeği		X
	Aydın	Aydın Yuvarlaması	
Dalama Tandırı			X
Dedebağ Keşkeği			X
Germencik Eksili Tavuk			X
Olukbaşı Oğlak Çevirme Kebabı			X
Ortaklar Çöp Şiş			X
Çine Köftesi			X
İzmir	Tire Şiş Köfte		X
	Ödemiş Köfte		X
	İzmir Kumrusu		X

Tablo 1. Ege Bölgesi Coğrafi İşaret Tescilli Yemekler (Devamı)

Kütahya	Emet Kebabı		X
	Gediz Güveci		X
	Gediz Tarhanası		X
	Kütahya Cimcik Aşısı		X
	Kütahya Kaz Tiridi		X
	Kütahya Kızılıcak Tarhanası		X
	Tavşanlı Güveci		X
Manisa	Akhisar Köfte		X
	Alaşehir Kapaması		X
	Salihli Odun Köfte		X
Muğla	Milas Ekşili Köfte		X
	Milas Kanlı Kavurması		X
	Milas Vekilharcı		X
	Muğla Göce Tarhanası		X
	Muğla Köftesi		X
Uşak	Karahallı Ciğeri		X
	Uşak Tarhanası	X	

Kaynak: www.ci.gov.tr adresinden yazar tarafından derlenmiştir. (Erişim: 17.08.2023)

Tablo 1’de Ege bölgesi coğrafi işaret tescilli yemekleri listelenmektedir. Tablo incelendiğinde Temmuz 2023 itibariyle toplam (43 adet) tescilli yemek olduğu görülmektedir. Bunların (16 adedi) Afyonkarahisar’a aittir. Denizli’de coğrafi işaretli yemek bulunmamaktadır. Yapılan bir çalışmada ise Ege bölgesinin yemek potansiyeli ile ilgili verilen sayısal bir veri Ege bölgesinde 162 adet yemeğin coğrafi işaret potansiyeli taşıdığını göstermektedir (Şaban, 2017: 534). Afyonkarahisar ve Kütahya’nın tescilli yemekleri hamur iş ve bakliyat ağırlıklı iken Aydın, İzmir, Manisa ve Muğla et yemekleri ile ön plana çıkmaktadır. En az yemek Uşak ilinde olup bunlardan bir tanesi menşe işareti almış olan Uşak Tarhanasıdır. Ülke genelinde menşe işaret almış (2 adet) yemek bulunmakta ve Uşak Tarhanası bu yemeklerin arasında bulunmaktadır (Türkpatent, 2023a). Bu yönü ile Uşak Tarhanası coğrafi köken ile olan ilişkisi bakımından önem taşımaktadır.

Tablo 1’de yer alan Ege bölgesi tescilli yemekleri incelendiğinde göze çarpan önemli bir nokta bulunmaktadır. Ege bölgesi çeşitli endemik ot ve coğrafi işaretli birçok sebze ve meyve çeşitliliğine sahip olmasına karşın bölge halkı tarafından sıklıkla tüketilen ot, mantar, sebze ve meyve yemeklerinin hiçbiri tescillenmemiştir. Ege bölgesinde bir kültür haline gelmiş meze ve zeytinyağlı olarak adlandırılan yemek gruplarından da herhangi bir tescilli yemek bulunmamaktadır. Bu durum yapıcı bir eleştiri olarak değerlendirilebilir ve gelecekte tescillenebilecek ürünlere ışık tutabilir. Ege bölgesindeki coğrafi işaret tescilli yemekler ile ilgili daha genel bir değerlendirme yapıldığında en sık kullanılan pişirme tekniklerinin tandır, güveç ve kebab olduğu aynı zamanda yaygın bilinenin aksine sebze değil et ve hamur işi ağırlıklı yemeklerin çoğunlukta olduğu görülmektedir (Kızıldemir, 2019: 649). Et Ege bölgesinde de ayrı bir öneme sahip olup çeşitli şekillerde kullanılmaktadır. Şişler, köfteler, güveçler, çevirmeler ve tandırlar Ege bölgesinde en fazla tüketilen yemek çeşitleridir (Altıntaş ve Hazarhun, 2020: 19).

Ege Bölgesi Coğrafi İşaret Tescilli Köfteler

Türkiye’de köftenin neredeyse tüm bölgelerde yoğun bir şekilde tüketildiği ancak Güney Doğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgesinde köftenin her çeşidine yönelik onlarca tarif olduğu

Bölge Tanıtımına Coğrafi İşaretli Yemeklerin Katkısı: Ege Bölgesine Ait Köfteler

Seren KAVAS, Turgay BUCAK

görülmektedir (Aksoy ve Sezgi, 2015: 84). Köfte yemeklerinin; eti bereketlendirmek için, arta kalan eti değerlendirmek için, eti parça olarak tüketemeyen bireyler için veya lezzet yönünden kısmen eksik ürünleri lezzetlendirmek için yapılan bir yemek çeşidi olduğu ulaşılan bilgiler arasındadır (Şavkay, 2005: 195). Köfte çeşitlerinin yine coğrafyaya göre şekillendiği, göçlerden ve toplumsal olaylardan etkilendiği yine ulaşılan diğer sonuçlardan biridir (Kahraman, Güneş ve Kahraman, 2017: 232). Ege bölgesi farklı medeniyetlere ve kültürlere ev sahipliği ile bilinen bir coğrafyadır. Bu bölgedeki kültürel çeşitlilik kültürel bir zenginliğe sebep olmuş ve bu zenginlik mutfak kültürüne önemli katkılar sağlamıştır (Akyol, 2018: 241). Tablo 2’de Ege bölgesine ait tescil edilmiş köfte/köfteli yemekler listelenmektedir.

Tablo 2. Ege Bölgesi Coğrafi İşaret Tescilli Köfteler

<i>Coğrafi İşaretli Köftenin Adı</i>	<i>İl</i>
Afyonkarahisar Göce Köftesi	Afyonkarahisar
Afyonkarahisar Çullama Köfte	
Dinar Taptama Köfte	
Emirdağ Dolgulu Köftesi	
Çine Köftesi	Aydın
Aydın Yuvarlaması	
Tire Şiş Köfte	İzmir
Ödemiş Köftesi	
Bergama Köfte	
Akhisar Köfte	Manisa
Salihli Odun Köfte	
Milas Ekşili Köfte	Muğla
Muğla Köftesi	

Kaynak: www.ci.gov.tr adresinden yazar tarafından derlenmiştir. (Erişim: 17.08.2023)

Tablo 2’de Temmuz 2023 itibariyle Ege bölgesi coğrafi işaret tescilli köfteleri listelenmiştir.

Ege bölgesinde (13 adet) coğrafi işaret tescilli köfte bulunmaktadır. Tablo incelendiğinde 4 köfte ile en fazla köfte çeşidinin Afyonkarahisar iline ait olduğu görülmektedir. Ardından İzmir’de 3 adet coğrafi işaret tescilli köfte ve Aydın, Muğla ve Manisa illerinin her birinde 2 adet tescilli köfte bulunmaktadır. Denizli, Uşak ve Kütahya illerinde ise henüz coğrafi işaret tescilli köfte bulunmamaktadır. Coğrafi İşaret başvuru süreci devam eden 1 adet köfte bulunmaktadır. Bu köfte ise Muğla iline ait Milas Köfte’dir.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Araştırmanın amacı; Ege Bölgesindeki coğrafi işaret tescilli köftelerin, bölge tanıtımına katkısı ve coğrafi işaretli ürünün tescillenmesinin tescil sonrasında nasıl bir etki yarattığının araştırılmasıdır. Bu çalışma, Ege bölgesi illerinin mutfak kültürünün tanıtımına katkı sağlayabilmek adına önem

Bölge Tanıtımına Coğrafi İşaretli Yemeklerin Katkısı: Ege Bölgesine Ait Köfteler

Seren KAVAS, Turgay BUCAK

taşımaktadır. Ege bölgesi mutfak kültürüne farklı bir perspektiften yeni bir bakış açısı kazandırabilir. Ayrıca bundan sonraki süreçte coğrafi işaretli ürün tescil ettirecek kurum ve kuruluşlara rehber ve süreci yönetebilmelerine adına yardımcı olabilir. Ege bölgesine yönelik coğrafi işaret tescilli köfteleri ele alan bir çalışmaya rastlanmadığından bu çalışma önem arz etmektedir. Bu bağlamda çalışma sonuçlarının turizm literatürüne ve sektör temsilcilerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma, Ege Bölgesindeki coğrafi işaretli köfteleri tescil ettiren kurum ve kuruluşlarda söz konusu coğrafi işaretli köfte ile ilgili süreci yönetmiş, katkı sağlamış ve coğrafi işaretleme konusunda yetkinliğe sahip kişilerin görüşlerini kapsamaktadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmada kasti – amaçlı örneklem kullanılmıştır. Kasti amaçlı örneklemede araştırmacı, örneği oluşturan katılımcıları araştırma problemlerine cevap bulabileceği kişilerden seçmektedir (Bucak ve Yiğit, 2018:179; Coşkun ve diğerleri, 2015:142). Katılımcılar amaçlı örneklem yöntemi kapsamında seçilmiştir. Bu kurum ve kuruluşlar Türk Patent ve Marka Kurumunun <https://ci.turkpatent.gov.tr/> adresinde başvuru yapan/ tescil ettiren listesinde yer alan kurum kuruluşlardır. Katılımcılar bu kurumlarda görevli, coğrafi işaretli köftenin tescil sürecinde yer almış kişilerden seçilmiştir. Çalışmaya 20 gönüllü katılımcı katılmıştır. Bu katılımcıların seçilme nedenleri, coğrafi işaretli köftenin tüm tescil sürecinde sürecin içerisine dahil olmaları ve katkı sağlamalarıdır. Katılımcıların isimleri belirtilmeyip “kodlama tekniği” kullanılarak her bir katılımcıya kod verilmiştir. Araştırma esnasında herhangi bir sınırlılık ile karşılaşılmamıştır.

Veri Toplama Yöntemi ve Süreci

Bu araştırmada veri toplamak amacı ile “yarı- yapılandırılmış görüşme” tekniği kullanılmıştır. Katılımcılar ile yapılan görüşmeler 45-80 dakika arasında sürmüştür. Görüşmede katılımcılara yöneltilen sorular konu ile ilgili literatürün incelenmesi ve literatürdeki diğer çalışmaların araştırma sorularından yararlanılarak hazırlanmıştır. Araştırma sorularının hazırlanmasının ardından uzman görüşü de alınarak sorular son halini almıştır. Görüşmeler 9 Ocak- 6 Mart 2023 tarihleri arasında yapılmıştır. Katılımcılara yöneltilen sorular aşağıda yer almaktadır:

- 1-) Kendiniz ve gastronomi alanındaki uzmanlığınız hakkında bilgi verir misiniz? (İsim, Yaş, Cinsiyet, Eğitim Durumu, Meslek, Gastronomi alanındaki çalışmalar, Çalışma Süresi)
- 2-) Coğrafi işaretli köftesi bulunan ilçe/il mutfak kültürü hakkında bilgi verir misiniz?
- 3-) Coğrafi işaretli köfteleriniz nelerdir?
- 4-) İl/ilçenize ait coğrafi işaret tescilli köftenin bölge mutfağındaki yeri ve önemi nedir?
- 5-) Uluslararası, ulusal bildiğiniz diğer coğrafi işaret tescilli köfteler hangileridir?
- 6-) Coğrafi işaretli köftenin tescillenmesi sürecini (fikrin çıkışı, tescillenmesi) anlatır mısınız?
- 7-) Coğrafi işaretli köftenin geçmişten günümüze aktarılan hikayesi ve özellikleri hakkında bilgi verir misiniz?
- 8-) Coğrafi işaretli köftenin ilçeye/ ile/ bölgeye sağladığı katkılar (ekonomik, tanıtım, bilinirlik...) nelerdir?
- 9-) Coğrafi işaretli köftenin markalaşma süreci ve sonrasında tanıtımı ve geliştirilmesi kapsamında kullanmış olduğunuz tutundurma araçları nelerdir? (Reklam, Satış Tutundurma, Halkla İlişkiler, Doğrudan Satış...)

Bölge Tanıtımına Coğrafi İşaretli Yemeklerin Katkısı: Ege Bölgesine Ait Köfteler

Seren KAVAS, Turgay BUCAK

- 10-) Coğrafi işaret tescilli köftenin uluslararası ve ulusal pazarlanmasına katkı sağlayacak ne tür organizasyonlar düzenlenmektedir, bu alandaki katkınız (kişi/ kurum olarak) nedir?
11-) Coğrafi işaretli köftenin reçetesini veya hikayesini göz önünde bulundurarak diğerlerinden ayırt edici özelliği/ özellikleri nelerdir?
12-) Köftenin yapılışı (hazırlanışı, sunumu vb.) hakkında bilgi verir misiniz?
13-) Coğrafi işaretli köfte tüketiciye ağırlıklı olarak hangi tür yiyecek içecek işletmelerinde sunulmaktadır?
14-) Coğrafi işaretli köftede kullanılan malzemeler (gıda, ekipman, servis vb.) nereden temin ediliyor?
15-) Coğrafi işaretli köftenin tüketildiği özel günler veya ritüeller nelerdir?
16-) Köftenin coğrafi işaret tescili sonrasında tanınırlığı ve bilinirliği yönünde nasıl bir değişim oldu?
17-) Köftenin coğrafi işaret tescili sonrasında il/ ilçe/ bölge tanınırlığı ve bilinirliği yönünde nasıl bir değişim oldu?
18-) Genel olarak coğrafi işaretleme sisteminin uygulanması ve sonuçları hakkında ne düşünüyorsunuz?
19-) Sizin ayrıca eklemek istediğiniz başka bilgiler var mı?

BULGULAR

Bu araştırma, Ege bölgesinde yer alan coğrafi işaret tescilli köftesi bulunan 5 il ve 9 ilçede gerçekleştirilmiştir. Görüşme yapılan kurum/kuruluşlar ilgili belediyeler ve ilgili il/ilçeye bağlı Ticaret ve Sanayi Odalarıdır. Çalışmanın örneklem grubunu, coğrafi işaret başvurusu veya tescil işlemleri yapan kurum/kuruluş çalışanları ve bu kurum/kuruluşlara destek veren alanında uzman kişiler oluşturmaktadır. Çalışmada yer alan katılımcıların demografik bilgileri Tablo 3'te verilmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcı Kodu	İl	Cinsiyet	Yaş	Kurumdaki Deneyimi (Yıl)	Kurumdaki Görevi
K1	Afyonkarahisar	Kadın	40	16	Gastronomi Birimi Sorumlusu
K2	Afyonkarahisar	Kadın	45	20	Proje Uzmanı
K3	Afyonkarahisar	Erkek	46	24	Belediye Kültür Müdürlüğü Sorumlusu
K4	Afyonkarahisar	Erkek	23	4	Basın ve Halkla İlişkiler
K5	Afyonkarahisar	Erkek	53	30	Akademisyen
K6	Afyonkarahisar	Erkek	36	10	Proje Uzmanı
K7	Afyonkarahisar	Erkek	45	20	Gastronomi Birimi Personeli
K8	Aydın	Erkek	46	9	Tarım Kooperatifler Başkanı
K9	Aydın	Kadın	41	18	Gıda Mühendisi
K10	Muğla	Kadın	38	10	Genel Sekreter Yardımcısı
K11	Muğla	Kadın	35	10	Proje Uzmanı
K12	Muğla	Erkek	66	13	Basın Danışmanı
K13	Manisa	Erkek	35	8	Muhasebe

Bölge Tanıtımına Coğrafi İşaretli Yemeklerin Katkısı: Ege Bölgesine Ait Köfteler

Seren KAVAS, Turgay BUCAK

Tablo 3. Katılımcıların Demografik Özellikleri (Devamı)

K14	Manisa	Erkek	55	26	Genel Sekreter
K15	Manisa	Erkek	42	13	Genel Sekreter
K16	Manisa	Erkek	34	13	Büro Personeli
K17	İzmir	Erkek	39	9	Oda Sicil Memuru
K18	İzmir	Erkek	45	21	Genel Sekreter
K19	İzmir	Kadın	30	8	İç ve Dış Ticaret
K20	İzmir	Kadın	31	8	Kosgeb Temsilcisi

Tablo 3'te görüldüğü üzere katılımcıların %70'i erkek %30'u kadındır. Araştırmaya katılım sağlayanların 14'ü erkek 6'sı kadındır. Toplam katılımcı sayısının %35'i Afyonkarahisar %10'u Aydın %15'i Manisa ve %20'si İzmir ilinde olmak üzere 20 kişi ile görüşme yapılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 41'dir. Katılımcıların kurumdaki deneyimleri en az 4 yıl en fazla 26 yıl arasında değişkenlik göstermektedir. Katılımcıların hepsi coğrafi işaret tescil sürecinde katkısı olan uzman kişilerdir.

Tablo 4. Katılımcılar ve Hakkında Görüşme Yapılmış Olan Köfteler

Katılımcı Kodu	Görüşme Yapılan Köfte/Köfteler
K1	Göce Köfte/ Çullama Köfte
K2	Emirdağ Dolgulu Köfte
K3	Dinar Taptama/ Taplama Köfte
K4	Dinar Taptama/ Taplama Köfte
K5	Göce Köfte/ Çullama Köfte
K6	Emirdağ Dolgulu Köfte
K7	Göce Köfte/ Çullama Köfte
K8	Aydın Yuvarlama
K9	Çine Köftesi
K10	Muğla Köftesi
K11	Muğla Köftesi
K12	Milas Ekşili Köfte
K13	Salihli Odun Köfte
K14	Salihli Odun Köfte
K15	Akhisar Köfte
K16	Akhisar Köfte
K17	Tire Şiş Köfte
K18	Tire Şiş Köfte
K19	Ödemiş Köfte
K20	Bergama Köftesi

Bölge Tanıtımına Coğrafi İşaretli Yemeklerin Katkısı: Ege Bölgesine Ait Köfteler

Seren KAVAS, Turgay BUCAK

Tablo 4’te katılımcılar ile hakkında görüşme yapılmış olan köftelerin bilgisi verilmiştir. Her bir köfte ile ilgili katılımcı sayısı tescil ettiren kurumda ürünün tescillenme sürecine doğrudan katkı sağlamış kişi sayısına göre değişkenlik göstermektedir.

Coğrafi İşaret Tescilli Köftenin İl/İlçe/Bölgeye Olan Katkısı

Tablo 5’te katılımcılara yöneltilen “**coğrafi işaretli köftenin il/ilçe/bölgeye sağladığı katkılar (ekonomik, tanıtım, bilinirlik...) nelerdir?**” sorusuna karşın vermiş oldukları yanıtlar kategorize edilmiştir. Tüm katılımcılar tescilli köftenin il/ilçe/bölgeye olan katkısı hakkında ifadelerde bulunmuştur.

Tablo 5. Coğrafi İşaret Tescilli Köftenin İl/İlçe/Bölgeye Olan Katkısı

Katılımcı Kodu	Bölgesel tanıtıma katkı sağlamaktadır	İhracatı arttırıp bölgesel kalkınmaya katkı sağlamaktadır	İl/ilçe/bölgenin turizm potansiyeline katkıda bulunmaktadır	Yerel işletmelerde satışı arttırıp bölgedeki işletmelerin sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktadır
K1			X	X
K2	X			
K3	X		X	
K4	X		X	
K5			X	X
K6	X			X
K7	X			X
K8	X			X
K9	X			
K10				X
K11				X
K12				X
K13	X			X
K14	X			X
K15				X
K16				X
K17	X	X		X
K18		X		X
K19		X	X	X
K20	X			X

Tablo 5 incelendiğinde, katılımcıların %80 oranında “yerel işletmelerde satışı arttırıp bölgedeki işletmelerin sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktadır” ifadesi altında ortak bir yanıt vermiş oldukları görülmektedir. Katılımcıların vermiş olduğu yanıtların %80’i tescilli köftenin gerek tescil öncesinde gerekse tescil sonrasında esnafa katkıda bulunduğu yönündedir. Katılımcılar, özellikle önemli yol güzergahları üzerinde bulunan köfteci dükkanlarının şehir içine girmek istemeyen yolculara da hizmet vermesi nedeniyle önemli ölçüde il, ilçe ve dolaylı olarak bölge ekonomisine katkıda bulunduğunu belirtmektedirler. Katılımcılar %50 oranında “bölgesel tanıtıma katkı sağlamaktadır.” ifadesini kullanmış ve vakum paketlerde satılıp ihracatı yapılan köftelerin ulusal bazda il, ilçe ve bölgenin tanıtımına doğrudan katkı sağladığını belirtmişlerdir. Katılımcılardan “İhracatı arttırıp bölgesel kalkınmaya katkı sağlamaktadır” ifadesini kullanmış 3 katılımcı bazı satış kanallarıyla ürünün soğuk zincir olacak şekilde diğer illere ihracatının yapıldığını belirtmiştir. Bazı zincir market ve restoranlarında tescilli köftelere menülerinde ve stantlarında yer veriyor olmasının hem tanıtım hem de ekonomik yönü itibariyle olumlu katkı sağladığı ifade edilmiştir.

Bölge Tanıtımına Coğrafi İşaretli Yemeklerin Katkısı: Ege Bölgesine Ait Köfteler

Seren KAVAS, Turgay BUCAK

Katılımcılar %25 oranında “İl/ilçe/bölgenin turizm potansiyeline katkıda bulunmaktadır” ifadesini kullanmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu tescilli köftenin doğrudan turizme etkisi olmadığını ancak şehri diğer turistik çekicilikleri nedeniyle ziyaret eden turistlerin, muhakkak tescilli köfte/köfteleri yiyip o şekilde seyahatlerini sonlandırdıklarını belirtmiştir. Örneğin; Tire ve Ödemiş haftanın belirli günleri kurulan pazarlara il içi ve il dışı büyük talep olduğu ve pazarı ziyaret eden kişilerin öğle yemeklerinde muhakkak köfte tercih ettikleri katılımcılardan alınan bilgilerden bazılarıdır. Yine Muğla’da her perşembe ve cumartesi kurulan pazarlarında büyük rağbet gördüğü ve o gün köfteci dükkanlarının doluluk oranlarının %100’e yakın olduğu ifade edilmiştir. Tescilli köftenin turizm potansiyeline katkıda bulunduğunu ifade eden katılımcılar il içi veya il dışı gastronomik rotalara yönelik düzenlenen gastronomik turların il ve ilçenin gastronomi turizminde yol katetmeleri konusunda önemli katkı sağladığını vurgulamıştır.

Coğrafi İşaret Tescilinin Köftenin Tanınırlığına ve Bilinirliğine Etkisi

Tablo 6’da katılımcılara yöneltilen “köftenin coğrafi işaret tescili sonrasında tanınırlığı ve bilinirliği yönünde nasıl bir değişim oldu?” sorusuna karşın verilen yanıtlar kategorize edilmiştir. Tüm katılımcılar coğrafi işaret tescilinin tanınırlığına ve bilinirliğine etkisi hakkında ifadelerde bulunmuştur. Elde edilen bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Coğrafi İşaret Tescilinin Köftenin Tanınırlığına ve Bilinirliğine Etkisi

Katılımcı Kodu	Köftenin tescillenmesi ürünün bilinirliğine/ tanınırlığına katkı sağladı	Köfte zaten bilinen tanınan bir üründü tescilin etkisi olduğunu düşünmüyorum	Köftenin ürünün tanınırlığına olan etkisini henüz gözlemleyemedik	tescillenmesinin bilinirliğine/ etkisini henüz gözlemleyemedik
K1	X			
K2				X
K3				X
K4				X
K5	X			
K6	X			
K7	X			
K8				X
K9		X		
K10	X			
K11	X			
K12	X			
K13	X			
K14	X			
K15		X		
K16		X		
K17	X			
K18				X
K19		X		
K20				X

Tablo 6’da “Coğrafi İşaret Tescilinin Köftenin Tanınırlığına ve Bilinirliğine Etkisi” incelendiğinde katılımcıların verdiği yanıtlar üç farklı ifade altında toplanmıştır. Katılımcıların belirtmiş olduğu ifadeler doğrultusunda 10 katılımcı “köftenin tescillenmesi ürünün bilinirliğine/ tanınırlığına katkı sağladı” ifadesini kullanmıştır. Bu katılımcıların oranı %50’dir. Katılımcılar tescil sonrası ilgili

Bölge Tanıtımına Coğrafi İşaretli Yemeklerin Katkısı: Ege Bölgesine Ait Köfteler

Seren KAVAS, Turgay BUCAK

köftenin restoran menülerinde yer edinmeye başladığını, köfte satan esnaf dükkanlarına karşı talebin arttığını, yerel halkta ve turiste tescilli köfteyle ilgili farkındalık oluştuğunu ve turizm şirketlerinden köftecilere ziyaret şeklinde talep gelmeye başladığı verilen yanıtlar arasındadır.

Katılımcıların %30'u "köftenin tescillenmesinin ürünün bilinirliğine/ tanınırlığına olan etkisini henüz gözlemleyemedik." İfadesini belirtmiştir. K20 tescil sürecinin çok yeni olduğunu ifade ederken K8 konuyla ilgili ellerinde istatistiksel bir verinin olmadığını belirtmiştir. Katılımcılardan K3 ve K4 ise ilçede köftenin satıldığı herhangi bir işletme olmaması nedeniyle köftenin tanınırlığına ve bilinirliğine olan etkisi hakkında herhangi bir görüş bildiremeyeceklerini belirtmiştir. Katılımcıların %20'si ise "köfte zaten bilinen ve tanınan bir üründü tescilin etkisi olduğunu düşünmüyorum." şeklinde yanıt vermiştir.

Coğrafi İşaret Tescilli Köftenin İl/İlçe/Bölgenin Tanınırlığına ve Bilinirliğine Etkisi

Tablo 7'de katılımcılara yöneltilen "köftenin coğrafi işaret tescili sonrasında il/ilçe/bölge tanınırlığı ve bilinirliği yönünde nasıl bir değişim oldu?" sorusuna karşın verdiği yanıtlar kategorize edilmiştir. Tüm katılımcılar coğrafi işaret tescil sonrası il/ilçe/bölge tanınırlığı ve bilinirliği hakkında ifadelerde bulunmuştur. Elde edilen bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Coğrafi İşaret Tescilli Köftenin İl/İlçe/ Bölgenin Tanınırlığına ve Bilinirliğine Etkisi

Katılımcı Kodu	Tescilli köftenin il/ilçe/bölgenin tanınırlığına ve bilinirliğine etkisi oldu	Tescilli köftenin il/ilçe/bölgenin tanınırlığına ve bilinirliğine belirgin bir etkisi olmadı	Tescilli köftenin il/ilçe/bölgenin tanınırlığına ve bilinirliğine olan etkisini henüz gözlemleyemedik
K1		X	
K2		X	
K3			X
K4			X
K5		X	
K6		X	
K7		X	
K8		X	
K9		X	
K10		X	
K11		X	
K12		X	
K13	X		
K14	X		
K15		X	
K16		X	
K17	X		
K18	X		
K19		X	
K20			X

Tablo 7'de katılımcıların verdiği yanıtlar üç farklı kategori altında toplanmıştır. Katılımcıların verdikleri yanıtlar doğrultusunda 13 katılımcının "Tescilli köftenin il/ilçe/ bölgenin tanınırlığına ve bilinirliğine belirgin bir etkisi olmadı." İfadesini kullandığı görülmektedir. Bu katılımcıların oranı %65'tir. Katılımcılar ek olarak köftenin önünde yer alan il/ilçe isimlerinin tanınırlık kapsamında

Bölge Tanıtımına Coğrafi İşaretli Yemeklerin Katkısı: Ege Bölgesine Ait Köfteler

Seren KAVAS, Turgay BUCAK

tescilden daha etkili olduğunu düşünmektedirler. Bu yanıtı veren katılımcılar coğrafi işaretin bir katkısı olarak artık bazı zincir marketlerin raflarında tescilli köftelerin yer aldığını ve bu sebeple il ve ilçelerin tanıtımına katkı sağlanmış olduğunu ifade etmektedirler.

Tescilli köftenin il, ilçe ve bölge tanınırlığına etkisi olduğunu belirten 4 katılımcı bulunmaktadır. Bu katılımcıların oranı %20'dir. Bu katılımcılar tescil sonrası il/ilçeye daha fazla turistin gelmeye başladığını, yol güzergahları üzerinde bulunan sosyal tesislerde köfteye olan talebin arttığı, köftenin tescil sonrası il ve ilçeye tamamen bütünlüştüğü, zincir market raflarında yer almaya başlaması ve gastronomi turizmi kapsamında il ve ilçeye belirgin şekilde talebin arttığını ifade etmiştir.

3 katılımcı ise “tescilli köftenin il/ilçe/ bölgenin tanınırlığına ve bilinirliğine olan etkisini henüz gözlemleyemedik.” İfadesini belirtmiştir. İki katılımcı henüz tescilli köftenin sunulduğu bir işletme olmaması nedeniyle “il ve ilçeye olan katkısını gözlemleyemedik” şeklinde ifade ederken bir katılımcıda tescil sürecinin çok yeni olduğunu ve bu sebeple “il ve ilçenin tanınırlığına olan etkisini henüz gözlemleyemediklerini” ifade etmiştir.

Coğrafi İşaret Tescilli Köftenin Ulusal ve Uluslararası Pazarlanmasına Katkı Sağlayan Organizasyonlar ve Etkinlikler

Tablo 8’de katılımcılara yöneltilen “coğrafi işaret tescilli köftenin uluslararası ve ulusal pazarlanmasına katkı sağlayacak ne tür organizasyonlar düzenlenmektedir, bu alandaki katkınız (kişi/kurum olarak) nedir?” sorusuna karşın verilen yanıtlar kategorize edilmiştir. Bu kategoride 4 katılımcı herhangi bir ifade kullanmamıştır. Elde edilen bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Coğrafi İşaret Tescilli Köftenin Ulusal ve Uluslararası Pazarlanmasına Katkı Sağlayan Organizasyonlar ve Etkinlikler

Katılımcı Kodu	Tüketici/ Gastronomi Fuarları	Ulusal/ Uluslararası Festivaller	Yerel Şenlikler	Gastronomi temalı workshop/yarışma	Kurumsal Organizasyonlar (Kokteyl, davet, toplantı)
K1	X	X		X	
K2		X			X
K3		X			
K4		X			
K5		X			
K6		X		X	
K7		X			
K8	X				
K9	-	-	-	-	-
K10	X			X	
K11	X			X	
K12			X	X	X
K13	X	X			
K14	X	X			
K15	X	X	X		
K16	X	X	X		
K17	-	-	-	-	-
K18	-	-	-	-	-
K19	-	-	-	-	-
K20	-	-	-	-	-

Bölge Tanıtımına Coğrafi İşaretleme Yemeklerin Katkısı: Ege Bölgesine Ait Köfteler

Seren KAVAS, Turgay BUCAK

Tablo 8’de “Coğrafi İşaretleme Tescilli Köftenin Ulusal ve Uluslararası Pazarlanmasına Katkı Sağlayan Organizasyonlar ve Etkinlikler” incelendiğinde katılımcıların %55’inin “Ulusal/ Uluslararası Festivaller” ifadesini kullandığı görülmektedir. Katılımcılar yalnızca tescilli köfte için düzenlenen herhangi bir festivalleri bulunmadığını ancak ulusal ve uluslararası festivallere imkanları dahilinde katılıp tescilli köftenin pazarlanmasına katkı sağlamayı amaçladıklarını belirtmiştir. Katılımcıların katıldıklarını ifade ettikleri bazı festivaller şunlardır; Uluslararası Gastronomi Festivali (Afyonkarahisar), Tam Bana Göre Gençlik Festivali (Ankara), Motosiklet Festivali (Tire/İzmir) ve GastroFest (İzmir) katılımcıların katıldıklarını ifade etmiş oldukları festivallerdir. Katılımcıların %40’ı ise “fuarlar” ifadesini kullanmıştır. Katılımcıların tescilli köftenin tanıtımı için katıldığını ifade ettikleri fuarlar şunlardır; YOREX (Yöresel Ürünler Fuarı) Fuarı (Antalya), World Food Fuarı (İstanbul)’dur. Katılımcılar %25 oranında “Gastronomi temalı workshop/yarışma” cevabını vermiştir. 3 katılımcı “Yerel Şenlikler” ifadesini kullanmış ve Zeytin Hasat Şenliği örneği vererek bu şenlikte tescilli köftenin tanıtımının yapıldığını belirtmiştir. Katılımcılardan K12 bu şenlikte düzenlenen yemek yarışmasında Milas Ekşili Köftenin yapıldığından bahsetmiştir. 2 katılımcı ise “Kurumsal Organizasyonlar” ifadesini kullanmış ve protokol yemekleri gibi özel davetlerde köftenin pazarlanmasına katkı sağlamak amacıyla köftenin servis edildiğini belirtmiştir.

Tablo 8’de dikkat çeken önemli bir husus ise 5 katılımcının tescilli köftenin pazarlanmasına katkı sağlayacak herhangi bir etkinlik ve organizasyon düzenlenmediğini belirtip bu konuda herhangi bir cevap vermemiş olmasıdır. Katılımcılar bu etkinliklerin düzenlenmiyor oluşuna sebep olarak ekonomik yetersizlikler başta olmak üzere tüm sorumluluğun yalnızca tescil ettiren kurum üzerinde olduğunu ve bu konuda gerek akademik gerekse maddi olarak diğer kurumlarında tescilli köfteyle ilgili destek sağlaması gerektiğini ifade etmiştir. 1 katılımcı da köftenin tescilinin henüz çok yeni olması nedeniyle herhangi bir etkinlik ve organizasyon gerçekleştirilmemiş olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların vermiş oldukları cevaplara göre ürün bazında tescilli köfte ile ilgili herhangi bir organizasyon ve etkinliğinin bulunmaması tescilli köftelerin tanıtımı ve pazarlanması kapsamında önemli bir eksiklik olduğunu söylemek mümkündür. Katılımcılar ilerleyen süreçte kurum içi hedefleri dahilinde tescilli köfteye yönelik etkinlik ve organizasyon planladıklarını belirtmiştir.

Katılımcıların Coğrafi İşaretleme Uygulamasının Uygulanması ve Sonuçları Hakkındaki Görüşleri

Tablo 9’da katılımcılara yöneltilen “**genel olarak coğrafi işaretleme sisteminin uygulanması ve sonuçları hakkında ne düşünüyorsunuz?**” sorusuna karşın verilen yanıtlar kategorize edilmiştir. Tüm katılımcılar coğrafi işaretleme sisteminin uygulanması ve sonuçları hakkında ifadelerde bulunmuştur. Elde edilen bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların Coğrafi İşaret Uygulamasının Uygulanması ve Sonuçları Hakkındaki Görüşleri

Katılımcı Kodu	Kültürel değerler korunup geleceğe aktarılmalıdır	Şehir ve ürün tanıtımına katkı sağlamaktadır	Üretimde ve malzemede standart sağlanmaktadır	Türk Patent' in tanıtım faaliyetleri yetersiz	Türk Patent kurumları ve halkı daha fazla bilinçlendirmeli	Türk Patent 'in tescil uygulamasında bir standardı bulunmamaktadır
K1					X	X
K2	X				X	
K3	X					X
K4	X					X
K5	X	X	X			
K6			X			X
K7	X	X				X
K8	X		X	X		
K9				X	X	
K10	X	X	X		X	
K11	X					X
K12	X					X
K13	X					X
K14				X		X
K15	X				X	
K16				X	X	X
K17	X			X		X
K18	X			X		
K19	X		X			
K20	X					X

Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların coğrafi işaretleme sisteminin uygulanması ve sonuçları hakkında birden fazla görüşe sahip oldukları görülmektedir. Katılımcıların belirtmiş olduğu ifadeler tescil sürecinde yaşadıkları olumlu ve olumsuz deneyimleri içermektedir. Katılımcılar %75 oranında “kültürel değerler korunup geleceğe aktarılmaktadır” cevabını vermiştir. Katılımcılar %60 oranında ise “Türk Patent ’in tescil uygulamasında bir standardı bulunmamaktadır” şeklinde cevap verirken %30’ar oranda “Türk Patent’ in tanıtım faaliyetleri yetersiz” ve “Türk Patent kurumları ve halkı daha fazla bilinçlendirmeli” cevabını vermiştir. Tablo 9’a göre %20 oranında katılımcı “üretimde ve malzemede standart sağlanmaktadır” şeklinde cevap vermekte olup %15 oranında katılımcı ise “şehir ve ürün tanıtımına katkı sağlamaktadır” ifadesini belirtmiştir.

“Katılımcıların Coğrafi İşaret Uygulamasının Uygulanması ve Sonuçları Hakkındaki Görüşleri” incelendiğinde katılımcıların %75’i kültürel değerlerin korunup geleceğe aktarıldığı konusunda hem fikir oldukları görülmektedir. “Türk Patent ’in tescil uygulamasında bir standardı bulunmamaktadır” cevabını veren katılımcılar bazı tescil ürünlerinde süreç çok kısa bir zaman alırken bazı ürünlerde sürecin uzun yıllar alabildiğini belirtmiştir. Ek olarak başvurular için standart bir başvuru ve yönerge şablonunun olmadığını bu durumun bazen tescil sürecinin gecikebilmesine ve hatta tescil reddine yol açabildiği belirtilmiştir. “Şehir ve ürün tanıtımına katkı sağlamaktadır” cevabı veren yalnızca 3 katılımcı bulunmaktadır. Tabloda çıkan bu sonuç çalışma kapsamında oldukça dikkat çekicidir.

Katılımcıların düşünceleri coğrafi işaret uygulamasının henüz şehir ve ürün tanıtımlarına katkı sağlamadığı yönündedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Şehirler; gastronomik ürünleriyle markalaşmak, şehirlerinin tanıtımına katkı sağlamak, ürünlerinde ticari bir değer yaratmak, gastronomik bir kimlik kazanabilmek, kültürel değerlerini koruyabilmek ve aynı zamanda üründe standardı, kaliteyi ve sağlığı garanti altına alabilmek amacıyla coğrafi işaretleme sistemine başvurumaktadırlar (Çekal ve Doğan, 2021: Pamukçuoğlu ve diğerleri, 2021: 2). Coğrafi işaretleme ile ürünlerini koruma altına alan şehirlerde gastronomi turizmi potansiyeli artmakta olup bölgeyi ziyaret eden gastro turist sayısında olumlu bir artış gözlemlenmektedir (Durlu-Özkaya, Sünnetçioğlu ve Can, 2013: 15). Bölgede gastronomi turizmi faaliyetlerinde yaşanan artış doğrudan veya dolaylı olarak bölge ekonomisinin güçlenmesi, bölgedeki istihdam gücünün artması ve şehrin kültürel mirasının korunup tanıtılması hususunda pozitif etkiler yaratmaktadır (Suna ve Uçuk, 2018:101; Savaşkan ve Kınır, 2020: 940).

Coğrafi işaretli köftelerin il, ilçe ve bölgeye olan katkısı hakkında katılımcıların ifadeleriyle ulaşılan sonuçlara göre; Yerel işletmelerde satışı artırıp bölgedeki işletmelerin sürdürülebilirliğine katkı sağlamış olduğu ve bunun yanı sıra bölge tanıtımına katkı sağladığıdır. Coğrafi işaretli ürünlerin il, ilçe ve bölgeye katkıları ile ilgili daha önce farklı tarihlerde yapılmış çalışmalarda ulaşılan sonuçlar bu çalışmada elde edilen sonucu destekler niteliktedir (Şahin ve Meral, 2012: 91; Topbaş, 2019; Kan ve Gülçubuk, 2008: 65; Beypınar, 2018: 25-26). Katılımcıların yalnızca %25'i gastronomi turizmine olan katkısından söz etmiştir. Bu sonuçtan hareketle kurum ve kuruluşların köftelerin tescil sürecinde ilgili köftelerin gastronomi turizmi kapsamında yeteri düzeyde değerlendirilmediğini ve bu nedenle il, ilçe ve bölgede yaratacağı çekim unsurunun göz ardı edilmiş olduğunu ortaya koymaktadır. Esen'in (2022) "*Yöresel Lezzetlerin Gastronomi Turizmi Açısından Önemi: Türkiye'deki Helvalar*" adlı çalışmasında "coğrafi işaretli helvalar bulunduğu bölgede gastronomi turizminin gelişmesine katkıda bulunmaktadır" sonucuna ulaşmıştır. Elde edilmiş olan sonuçlar bu çalışmada yer alan sonuç ile örtüşmemektedir.

Coğrafi işaret tescilinin köftenin tanınırlığına ve bilinirliğine olan etkisi değerlendirildiğinde, katılımcıların %50'si "köftenin tescillenmesi ürünün bilinirliğine/ tanınırlığına katkı sağladı" yönünde yanıt vermiştir. Buradan çıkan sonuç doğrultusunda coğrafi işaret tescilinin köftelerin tanınmasına yeteri katkıyı sağlayamadığını söylemek mümkündür. Eren (2018) "*Coğrafi İşaret ile Tescilli Ürünlerin Gastronomik Destinasyonlara Etkisi: Kapadokya Bölgesi'nde Bir Araştırma*" Adlı yüksek lisans tez çalışmasında "coğrafi işaret ile tescilli gastronomik ürünlerin yeterli seviyede tanınmadığı" sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada bulunan sonuç ile örtüşmektedir.

Coğrafi işaret tescilli köftenin il, ilçe ve bölgenin tanınırlığına ve bilinirliğine etkisi ise katılımcıların %65 oranla vermiş olduğu yanıt doğrultusunda "tescilli köftenin il/ilçe/ bölgenin tanınırlığına ve bilinirliğine belirgin bir etkisi olmadığı" yönündedir. Şehrin paydaşları ile iş birliği yapılması halinde il, ilçe ve bölgenin bilinirliğine pozitif yönlü katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Coğrafi işaret tescilli köftenin dolaylı olarak ulusal ve uluslararası pazarlanmasına katkı sağlayan organizasyonlar ve etkinlikler kapsamında fuarlar, festivaller, gastronomi temalı workshop ve yarışmalar ile kurumsal organizasyonlar düzenlenmektedir. Ancak tescilli köfteler ile ilgili doğrudan gerçekleştirilen hiçbir etkinlik ve organizasyon bulunmamaktadır. Bu durum tescilli köftelerin tanıtımı konusunda yeterli özenin gösterilmediği sonucunu ortaya koymaktadır.

Bölge Tanıtımına Coğrafi İşaretli Yemeklerin Katkısı: Ege Bölgesine Ait Köfteler

Seren KAVAS, Turgay BUCAK

Katılımcıların coğrafi işaret sisteminin uygulanması ve sonuçları hakkındaki ifadelerine göre, coğrafi işaret uygulamasının kültürel değerlerin korunup geleceğe aktarılmasında önemli bir rolü olduğu ancak Türk Patent ve Marka Kurumu'nun tescil uygulamasında bir standardı bulunmaması nedeniyle kurum ve kuruluşların bu süreçte sıkıntı yaşadıkları tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda, coğrafi işaret tescilli köfte/ köfteli yemeklerin bölge tanıtımına yeteri katkıyı sağlayamadığı ve coğrafi işaret tescilinin köftenin bilinirliğine/ tanınırlığına belirgin etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca ulaşılmasındaki nedenler arasında coğrafi işaret tescilli köftenin ulusal ve uluslararası pazarlanmasına katkı sağlayacak organizasyonların gerçekleştirilmiyor oluşu ile kurumların coğrafi işaretleme sistemiyle ilgili bakış açıları gösterilebilir.

Kurum ve Kuruluş Yönetimlerine Öneriler:

- Coğrafi işaretleme sisteminin önemi konusunda yerel halk, esnaf ve ilgili kamu ve sektörel kuruluşların bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır.
- Coğrafi işaret tescilli köftelerin tanıtımı için yerel etkinlikler (festival, fuar, şölen, tadım günleri vb.) düzenlenerek tescilli köfteler ön plana çıkarılmalı ve bu etkinlikler ile bölgenin tanıtımına katkı sağlanmalıdır.

Akademik Personele Yönelik Öneriler:

- İlgili yerli yazın incelendiğinde coğrafi işaret tescilli köfteler ile ilgili sınırlı sayıda araştırma olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda gelecek çalışmalarda gastronomi turizmi kapsamında farklı destinasyonlarda araştırma yapılabilir.
- Araştırma evrenini Ege bölgesinde tescil edilmiş köfteler oluşturmaktadır. Gelecek çalışmalarda örneklem genişletilerek farklı bölgelerin karşılaştırıldığı çalışmalar araştırmacılara önerilebilir.

KAYNAKÇA

Aksoy, M. ve Sezgi, G. (2015). Gastronomi turizmi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi gastronomik unsurları. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 3(3), 79-89.

Akyol, C. (2018). Destinasyonların sahip olduğu gastronomi kimliğine bir bakış; Manisa örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6(3), 240-249.

Altıntaş, V., ve Hazarhun, E. (2020). İzmir'in gastronomi turizmi potansiyeline turist rehberlerinin bakış açıları. *International Journal of Applied Economic and Finance Studies*, 5(2), 13-36.

Alyakut, Ö. (2016). Kültürel ürünlerde coğrafi işaretleme konusunun medyaya yansımaları. *Journal of International Social Research*, 9(45).

Beypınar, N. N. (2018). *Coğrafi İşaret Tescilinin Antep Fıstığı Uluslararası Rekabet Gücü Üzerindeki Etkisinin Ölçülmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya

Çalışkan, V. ve Koç, H. (2012). Türkiye'de coğrafi işaretlerin dağılışı özelliklerinin ve coğrafi işaret potansiyelinin değerlendirilmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 17(28), 193-214.

Çekal, N. ve Doğan, E. (2022). Sürdürülebilir Gastronomide standart reçete ve coğrafi işaretlerin önemi. *Turizm Çalışmaları Dergisi*, 4 (1), 49-60.

Demirer, H. R. (2010). *Yöresel ürün ve coğrafi işaretler; Fransa ve Türkiye üzerine bir inceleme*. (Doktora tezi) Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research, Vol. 7, Issue 2, 2023, 328-345

Bölge Tanıtımına Coğrafi İşaretli Yemeklerin Katkısı: Ege Bölgesine Ait Köfteler

Seren KAVAS, Turgay BUCAK

Doğan, B. (2015). Coğrafi işaret korumasının gelişmekte olan ülkeler için önemi. *Social Sciences*, 10(2), 58-75.

Doğanlı, B. (2020). Coğrafi işaret, markalaşma ve kırsal turizm ilişkileri. *Journal of Human and Social Sciences*, 3 (2), 525-541.

Durlu-Özyaka, F., Sünnetçioğlu, S. ve Can, A. (2013). Sürdürülebilir gastronomi turizmi hareketliliğinde coğrafi işaretlemenin rolü. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 1 (1), 13-20.

Eren, Y., F. (2018). *Coğrafi İşaret ile Tescilli Ürünlerin Gastronomik Destinasyonlara Etkisi: Kapadokya Bölgesi'nde Bir Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Esen, M. K. (2022). Yöresel lezzetlerin gastronomi turizmi açısından önemi: Türkiye'deki helvalar. *Aydın Gastronomy*, 6(2), 283-284.

Et ve Süt Kurumu, (2022). *Faaliyet Raporu* Erişim Tarihi.: 01.05.2023. <http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/JKega+ESK22FR.pdf>.

Kahraman, C. Güneş, İ. ve Kahraman, N. (2017). 1989 göçü sonrası Bulgaristan göçmenlerinin yemek kültüründeki değişim. *Göç Dergisi*, 4(2), 227-245.

Kan, M. ve Gülçubuk, B. (2008). Kırsal ekonominin canlanmasında ve yerel sahiplenmede coğrafi işaretler. *U. Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi*, 22 (2), 57-66.

Karakuş Şeren S. Ceyhun Sezgin A. ve Şanher, N. (2015). Türk mutfağında kullanılan et ve etli yemek çeşitlerinin yapımı ve sağlık açısından değerlendirilmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 3(3), 62- 68.

Kılıç, S. (2021). *Mutfak şeflerinin coğrafi işaret kullanımına yönelik tutum ve algıları: İstanbul örneği*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.

Kızıldemir, Ö. (2019). Afyonkarahisar mutfak kültürü üzerine bir değerlendirme. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*. 7 (1), 647- 663

Pamukçu, H., Saraç, Ö., Aytuğar, S. ve Sandıkçı, M. (2021). The effects of local food and local products with geographical indication on the development of tourism gastronomy, *Journal of Sustainability*, 13(12), ss. 6692.

Savaşkan, Y., ve Kınır, S. (2020). Sakarya ili gastronomik unsurlarının coğrafi işaret kapsamında değerlendirilmesi. *Alanya Akademik Bakış*, 4(3), 939-961.

Stoll, R. (1999). Trips implementation on geographical indications. *APEC IPR International Symposium*, Taejon.

Suna, B. ve Uçuk, C. (2018). Coğrafi işaret ile tescil edilmiş ürüne sahip olmanın destinasyon pazarlamasına etkisi, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6(3), 100-118.

Şaban, E. (2017, Kasım). Turizmde sürdürülebilirlik ve coğrafi işaretler. *1 st International Sustainable Tourism Congress*, 23-25, 528-536. Kastamonu.

Şahin, A. ve Meral, Y. (2012). Türkiye'de coğrafi işaretleme ve yöresel ürünler. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*. 5(2). 1-4.

Şavkay, T. (2005). *Halk Mutfağımız (Geleneksel Tatlarımızdan Seçmeler)*, İstanbul: Şekerbank Kültür Yayınları.

Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research, Vol. 7, Issue 2, 2023, 328-345

Bölge Tanıtımına Coğrafi İşaretli Yemeklerin Katkısı: Ege Bölgesine Ait Köfteler

Seren KAVAS, Turgay BUCAK

Tekelioğlu, Y. (2019). Coğrafi işaretler ve Türkiye uygulamaları. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl:8, Sayı: 15, 47-75.

Topbaş, N. T. (2019). *Yerel ve Kırsal Kalkınmada Coğrafi İşaret: Zile Pekmezi Araştırması* (Yüksek Lisans Tezi) Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Tokat

Türk Patent. (2023). *Coğrafi İşaret Nedir?* Erişim Tarihi: 17.08.2023, <https://ci.turkpatent.gov.tr/sayfa/co%C4%9Fraf-i-%C5%9Faret-nedir>.

Türk Patent (2023a). *Anasayfa*. Erişim Tarihi: 17.08.2023, <https://ci.turkpatent.gov.tr/>.